

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 7.8.2012
COM(2012) 448 final

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta 1 päivänä helmikuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 259/93 täytäntöönpanosta ja jätteiden siirrosta 14 päivänä kesäkuuta 2006 annetun asetuksen (EY) N:o 1013/2006 täytäntöönpanosta:

Vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden tuottaminen, käsittely ja maan rajat ylittävät siirrot Euroopan unionin jäsenvaltioissa vuosina 2007–2009

{SWD(2012) 244 final}

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta 1 päivänä helmikuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 259/93 täytäntöönpanosta ja jätteiden siirrosta 14 päivänä kesäkuuta 2006 annetun asetuksen (EY) N:o 1013/2006 täytäntöönpanosta:

Vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden tuottaminen, käsittely ja maan rajat ylittävät siirrot Euroopan unionin jäsenvaltioissa vuosina 2007–2009

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	4
2.	Jäsenvaltioiden kertomukset	4
3.	Vaarallisten jätteiden tuottaminen.....	5
4.	Jätteiden siirrot jäsenvaltioista	6
5.	Jätteiden siirrot jäsenvaltioihin	7
6.	Laittomat siirrot, tarkastukset ja täytäntöönpanotoimet.....	8
7.	Yleisiä päätelmiä täytäntöönpanon tilasta.....	8
8.	Seuraavaksi	8

**VAARALLISTEN JÄTTEIDEN JA MUIDEN JÄTTEIDEN TUOTTAMISESSA,
KÄSITTELYSSÄ JA SIIRROISSA TAPAHTUNEET MUUTOKSET EU:N
JÄSENVALTIOISSA
2007–2009**

1. JOHDANTO

Vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävistä siirroista ja loppukäsittelystä määrätään 22. maaliskuuta 1989 tehdyssä Baselin yleissopimuksessa, jonka sopimuspuolena Euroopan unioni (EU) on.

EU on perustanut omalle alueelleen jätteen siirtojen valvonta- ja tarkastusjärjestelmän yhdessä Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) jäsenmaiden, taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) jäsenmaiden ja muiden yleissopimuksen sopimuspuolina olevien kolmansien maiden kanssa. Yleissopimus saatettiin osaksi EU:n lainsäädäntöä jätteiden siirrosta annetulla asetuksella (EY) N:o 1013/2006¹.

Jäsenvaltiot toimittavat kunakin kalenterivuonna yleissopimuksen sihteeristölle edellistä kalenterivuotta koskevan kertomuksen, jossa käsitellään lainsäädäntöä, täytäntöönpanoa ja ympäristönsuojelullisia toimenpiteitä. Kertomus toimitetaan myös komissiolle yhdessä kyselylomakkeella toimitettavien lisätietojen kanssa². Komissio laatii kolmen vuoden välein kertomuksen, joka perustuu jäsenvaltioiden toimittamiin kertomuksiin³. Siinä käsitellään siirtojen rajoituksia, valvontaa, laittomia siirtoja koskevia toimenpiteitä ja rahoitustakuita.

Komission ensimmäisessä, vuonna 2006 julkaistussa kertomuksessa käsiteltiin vuosia 1997–2000⁴. Toisessa, vuonna 2009 julkaistussa kertomuksessa käsiteltiin vuosia 2001–2006⁵. Tämä on kolmas täytäntöönpanokertomus, ja se kattaa vuodet 2007–2009. Tarkempia tietoja vuosia 2007–2009 koskevista vastauksista, jotka jäsenvaltiot antoivat sekä Baselin yleissopimuksen mukaiseen että komission kyselylomakkeeseen, on tämän kertomuksen liitteenä olevan komission yksiköiden valmisteluasiakirjan B ja E jaksossa. Jätteiden tuottamista, käsittelyä ja siirtoja koskevista määrällisistä tiedoista esitetään yhteenveto valmisteluasiakirjan A jakson taulukoissa ja kaavioissa.

On huomattava, että Baselin yleissopimuksessa käsitteitä ”tuonti” ja ”vientä” käytetään kaikkien yleissopimuksen sopimuspuolivaltioon tai -valtiosta tapahtuvien siirtojen yhteydessä. EU:n lainsäädännössä näitä termejä kuitenkin käytetään vain, kun on kyse Euroopan unionin ulkopuolelle tai Euroopan unioniin suuntautuvasta siirrosta. Luettavuuden parantamiseksi nämä termit esiintyvät tässä kertomuksessa lainausmerkeissä, ja toisinaan niillä tarkoitetaan jätteiden siirtoa yleisesti. Valmisteluasiakirjassa kumpikin käsite esiintyy siinä merkityksessä, jossa sitä käytetään Baselin yleissopimuksessa.

¹ EUVL L 190, 12.7.2006, s.1.

² Päätös 1999/412/EY (EUVL L 156, 23.6.1999, s. 37) ja asetuksen (EY) N:o 1013/2006 51 artiklan 2 kohta.

³ Asetuksen (EY) N:o 259/93 41 artikla ja asetuksen (EY) N:o 1013/2006 51 artikla.

⁴ Komission kertomus SEC(2006) 1053, 1.8.2006.

⁵ Komission kertomus SEC(2009) 811, 24.6.2009.

Asetuksen (EY) N:o 1013/2006 60 artiklan 2 kohdan perusteella komissio arvioi viiden vuoden kuluessa 12 päivästä heinäkuuta 2007 12 artiklan 1 kohdan c alakohdan (hyödynnettäviksi tarkoitettujen jätteiden suunniteltua siirtoa koskevat vastalauseet, kun siirto ei ole lähettäjämaan kansallisen lainsäädännön mukainen) täytäntöönpanoa, kuten sen vaikutuksia ympäristönsuojeluun sekä sisämarkkinoiden toimintaan. Komissio pyysi vuonna 2010 tämän arvion valmistelemiseksi jäsenvaltioilta tietoja 12 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltamisesta. Jäsenvaltiot ilmoittivat, etteivät ne olleet soveltaneet tätä säännöstä. Poikkeuksena kuitenkin oli kolme vähemmän tärkeää asiayhteyttä, joissa säännöksen soveltaminen ei selkeästi ollut tarkoituksenmukaista.

Näin ollen 12 artiklan 1 kohdan c alakohtaan sisältyvällä säännöksellä ei tähän mennessä ole ollut selkeää vaikutusta ympäristönsuojeluun ja sisämarkkinoiden toimintaan. Komissio seuraa edelleen mahdollisuutta soveltaa tätä säännöstä, ja se saattaa ryhtyä tarvittaviin toimiin silloin, kun asetusta tarkastellaan uudelleen tulevaisuudessa.

2. JÄSENVALTIOIDEN KERTOMUKSET

Tätä kertomusta laadittaessa useimmat jäsenvaltiot olivat vastanneet sekä Baselin yleissopimuksen mukaiseen että komission kyselylomakkeeseen vuosille 2007–2009. Vaikka kaikki vuotta 2009 koskevat kertomukset olisi pitänyt toimittaa komissiolle 31. joulukuuta 2010 mennessä, jäsenvaltioille annettiin lisää aikaa. Määräaika Baselin yleissopimuksen perusteella annettavan kertomuksen kvantitatiivisten tietojen analysoinnille oli 15. heinäkuuta 2011. Hallinnollisista syistä Kreikka (2009), Kypros (2008 ja 2009) ja Malta (2007) toimittivat Baselin yleissopimuksen mukaiset kertomukset määräajan jälkeen, eikä niitä voitu ottaa huomioon. Määräaika jäsenvaltioiden vastausten sisällyttämiseksi komission yksiköiden valmisteluasiakirjan B ja E jaksoihin oli 30. marraskuuta 2011. Tšekki ei ollut toimittanut kyseiseen päivään mennessä komission kyselylomaketta vuoden 2008 eikä Alankomaat vuoden 2009 osalta. Ranska ei ollut toimittanut yhtäkään vuosia 2007–2009 koskevaa kertomusta. Puuttuvista tiedoista esitetään yhteenveto komission yksiköiden valmisteluasiakirjan taulukossa 1. Vaikka tähän mennessä ei ole aloitettu yhtään rikkomusmenettelyä, komissio on toimittanut jäsenvaltioille EU Pilot-tietopyyntöjä tutkiakseen tapauksia, joissa kertomukset puuttuvat.

Tärkeät hallinnolliset tiedot ja asiaa koskevia kansallisia säännöksiä koskevat tiedot olivat yleisesti ottaen täydellisiä ja täsmällisiä. Useimmat jäsenvaltiot raportoivat laajasti toimenpiteistä jätteiden tuottamisen estämiseksi. Jätteiden siirron vähentämiseksi toteutetuista toimenpiteistä raportoitiin harvemmin. Vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden tuottamisen, kuljetuksen ja loppukäsittelyn vaikutuksista ihmisten terveyteen ja ympäristöön annettiin niukemmin tietoja, ja monissa tapauksissa näitä aiheita ei käsitelty lainkaan.

Laittomien siirtojen osalta muutamat jäsenvaltiot raportoivat suuresta määrästä tapauksia, kun taas toiset vain muutamasta tai eivät ainoastakaan tapauksesta. Tapauksia, joissa jätteiden loppukäsittely ei sujunut odotetusti, raportoitiin vain harvoin. Onnettomuuksista vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja loppukäsittelyn aikana ei raportoitu lainkaan.

Jäsenvaltioiden välillä siirretyn jätteen kokonaismäärien vertailussa eri maiden kesken ilmeni määriä koskevia epä johdonmukaisuuksia. Eri jäsenvaltiot raportoivat samat siirrot eri suuruusina, vaikka kyseisten siirtojen olisi pitänyt olla identtiset. Vaarallisen jätteen osalta jäsenvaltioiden välisen ”viennin” kokonaismäärä oli suurempi kuin ”tuonnin” (esimerkiksi

vuonna 2009 eroa oli 27 %). Kaiken muun ilmoitetun jätteen osalta ”tuonnin” kokonaismäärä oli suurempi kuin ”viennin” (esimerkiksi vuonna 2009 eroa oli 36 %). Komissio aikoo tehdä jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä raportoitujen tietojen laadun parantamiseksi.

3. VAARALLISTEN JÄTTEIDEN TUOTTAMINEN

Baselin yleissopimuksen mukaisessa kyselylomakkeessa kaikkia maita pyydetään toimittamaan tietoja niissä tuotettujen vaarallisten jätteiden ja ”muiden jätteiden” kokonaismäärästä. ”Muilla jätteillä” tarkoitetaan tässä yhteydessä kotitalouksista kerättyjä jätteitä ja kotitalousjätteiden polttamisessa syntyviä jäämiä. Molemmat mainitut jäteluokat koostuvat erityistä huomiota vaativista jätteistä, ja niitä on Baselin yleissopimuksen mukaan valvottava vastaavalla tavalla kuin vaarallisia jätteitä (luokat Y46 ja Y47). Vaaralliset jätteet määritellään jätevirta- ja/tai ainesosaluettelon (luokat Y1–18 ja Y19–45) sekä eräiden vaarallisten ominaisuuksien perusteella. Kuitenkin siinä tapauksessa, että jäte määritellään vaaralliseksi kansallisessa lainsäädännössä, kyseistä määritelmää sovelletaan myös yleissopimuksen nojalla.

Tätä kertomusta laadittaessa tiedot vuonna 2009 tuotetusta vaarallisen jätteen kokonaismäärästä olivat vielä puutteellisia. Yhteensä 11 maata ei ollut raportoinut vuonna 2009 tuotetusta vaarallisen jätteen kokonaismäärästä. Vuodelta 2008 puuttuvia arvoja oli neljä (Kypros, Ranska, Italia, Espanja) ja vuodelta 2007 kolme (Ranska, Italia, Ruotsi). Puuttuvia tietoja täydennettiin arvioilla, joihin päädyttiin edellisten vuosien tietojen perusteella.

Vuonna 2009 EU-27-maissa⁶ tuotettiin vaarallista jätettä noin 77 miljoonaa tonnia, joista noin 58 miljoonaa tonnia EU-15-maissa⁷. EU-27-maissa vuosina 2000–2008 tuotettu vaarallisen jätteen kokonaismäärä kasvoi 46 prosenttia. Saman jakson aikana EU-15-maissa tuotettu vaarallisen jätteen kokonaismäärä kasvoi 57 prosenttia. Vuonna 2009 tuotetut vaarallisen jätteen määrät ovat hiukan vähäisemmät kuin vuonna 2008 (8 % sekä EU-27:n että EU-15:n osalta). EU-27-maissa vaarallista jätettä tuotettiin vuonna 2009 154 kiloa henkeä kohti, kun keskiarvo EU-12-maissa⁸ oli 186 kiloa eli hieman korkeampi. EU:ssa vaarallisen jätteen tuottamisessa havaitut vaihtelut voisivat olla yhteydessä samana aikana havaittuun taloudellisen toiminnan vaihteluun.

Saksa tuotti suurimman määrän vaarallista jätettä vuosina 2007–2009, 19 miljoonaa tonnia vuodessa. Seuraavaksi eniten jätettä tuottivat Italia⁹, Viro¹⁰, Ranska, Yhdistynyt kuningaskunta ja Puola. Yhdistyneessä kuningaskunnassa tuotettu vaarallisen jätteen määrä väheni huomattavasti vuonna 2009. Puolassa määrät kasvoivat merkittävästi vuosina 2007–2008.

Henkeä kohti laskettuna suurimmat määrät vaarallista jätettä tuotettiin vuosina 2007–2009 Virossa, Suomessa, Alankomaissa, Ruotsissa, Portugalissa ja Saksassa. Pienimmät määrät henkeä kohti olivat Latviassa, Romaniassa, Liettuaissa ja Kreikassa.

⁶ Kaikki Euroopan unionin nykyiset jäsenvaltiot.

⁷ Euroopan unioniin ennen vuotta 2004 liittyneet maat.

⁸ Euroopan unioniin vuonna 2004 tai 2007 liittyneet maat.

⁹ Italian ja Ranskan arvot perustuvat arvioihin.

¹⁰ Viron osalta tietoihin sisältyy öljyliuskeesta syntyvä jäte, joka muodosti yli 95 prosenttia kokonaismäärästä.

Jäsenvaltiot käyttivät hyvin eri tavoin Baselin yleissopimuksen mukaisia jätteiden Y-koodeja. Useat jäsenvaltiot eivät antaneet vaarallisen jätteen tuottamisesta Y-koodeja koskevaa yksityiskohtaista tietoa. Osa jäsenvaltioista raportoi ainoastaan kotitalousjätteestä (Y46) ja kotitalousjätteiden polttamisessa syntyvistä jäämistä (Y47).

4. JÄTTEIDEN SIIRROT JÄSENVALTIOISTA

Kaikki jäsenvaltiot lukuun ottamatta Kyprosta, Ranskaa, Kreikkaa ja Maltaa toimittivat tietoja maasta siirretystä ilmoitetusta jätteestä (Baselin yleissopimuksessa tarkoitettu ”vienti”) kaikkien kolmen vuoden (2007–2009) ajalta.

EU-27-maista siirretyn ilmoitetun jätteen kokonaismäärä oli vuonna 2009 noin 11,4 miljoonaa tonnia, josta noin 7,2 miljoonaa tonnia vaarallista jätettä. Sen sijaan EU-12-maiden osuus kaikesta ilmoitetusta EU:sta siirretystä jätteestä vuonna 2009 oli vain noin 2 prosenttia, ja vastaava osuus vaarallisesta jätteestä noin 3 prosenttia.

Ilmoitetut jätteen siirrot pois jäsenvaltioista ovat kasvaneet tasaisesti. Kaikkien ilmoitettujen tapausten, joissa jätteitä siirrettiin pois jäsenvaltioista, määrä kasvoi vuosina 2001–2009 80 prosenttia. Myös erikseen tarkasteltuna vaarallista jätettä koskevien siirtojen osalta oli havaittavissa nouseva suuntaus vuoteen 2007. Kaikkien tapausten, joissa vaarallista jätettä siirrettiin pois jäsenvaltioista, määrä kasvoi vuosina 2001–2007 150 prosenttia. Vuodesta 2007 jäsenvaltioista pois siirretyn vaarallisen jätteen määrä on hieman vähentynyt (vuosina 2007–2009 vähenemistä oli 9 %).

Suurin vaarallisen jätteen ”viejä” vuosina 2007–2009 oli Alankomaat (2,8 miljoonaa tonnia vuonna 2009) ja sitä seuraavina Italia, Belgia, Ranska ja Irlanti. Vaarallisen jätteen siirrot pois Alankomaista vähenivät vuosina 2006–2009 14 prosenttia, kun taas Italia ilmoitti 64 prosentin kasvusta kyseisenä aikana. Henkeä kohti laskettuna jäsenvaltiot, joista suuntautui eniten vaarallisen jätteen siirtoja vuosina 2007–2009, olivat Luxemburg ja Alankomaat sekä niiden jälkeen Irlanti ja Belgia.

Jäsenvaltiot, joista siirrettiin suurin kokonaismäärä ilmoitettua jätettä vuosina 2007–2009, olivat niin ikään Alankomaat (noin 3 miljoonaa tonnia vuonna 2009) ja sitä seuraavina Italia, Saksa, Itävalta ja Belgia. Maat, joista ilmoitettiin eniten jätteen siirtoja kilogrammoina henkeä kohti, olivat Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Irlanti ja Belgia.

Yli 90 prosenttia EU:n vaarallisesta jätteestä käsiteltiin vuonna 2009 alkuperämaassa. Maat, joiden ”vientiaaste” ylitti 40 prosenttia, olivat Luxemburg, Slovenia, Irlanti, Alankomaat, Belgia ja Tanska.

”Y1-Y18”-ryhmä muodostaa suurimman jäteluokan: siihen kuului noin 38 prosenttia kaikesta ilmoitetusta jätteestä, joka siirrettiin EU-27-maista vuonna 2009. ”Y19-Y45”-luokan osuus oli noin 13 prosenttia, ja muuta jätettä koskevan luokan (Y46–Y47) (kotitalouksien sekajäte ja poltosta aiheutuvat jäämät) osuus noin 10 prosenttia. Vähäinen määrä (noin 1 %) jätettä luokiteltiin kuuluvaksi luokkien Y1–Y45 yhdistelmään. Noin 35 prosenttia siirroista luokiteltiin joko kansallisen tai EU:n luokittelun mukaan. Nämä tilastot vastaavat vuosien 2007–2008 tilastoja.

Vuonna 2009 vain 3 prosenttia jätteistä siirrettiin luokittelemattomina. Edeltävinä vuosina (2005–2008) luokittelemattoman jätteen osuus oli 7–14 prosenttia. Vuosina 2007–2009 jäsenvaltiot, jotka siirsivät suurimman määrän luokittelemattomaa jätettä, olivat Saksa, Ranska,

Ruotsi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti. Y-koodien yhdistelmää sovellettiin vain harvoin ja pieneen jättemäärään. Itävallasta siirrettiin vuosina 2008–2009 suuri määrä (0,6 miljoonaa tonnia vuonna 2008 ja 1,8 miljoonaa tonnia vuonna 2009) ilmoitettua vaaratonta jätettä. Tanska, Ranska, Slovenia ja Italia raportoivat sellaisten jätteiden siirroista pois maastaan, jotka luokiteltiin ”vaarallisiksi, maan mukaan eritellyiksi”.

Suuri osa jäsenvaltioista siirretystä¹¹ vaarallisesta jätteestä hyödynnettiin. Hyödynnetyn jätteen osuus vuosina 2007–2009 oli 72 prosenttia EU-15-maista siirretyn jätteen ja 77 prosenttia EU-27-maista siirretyn jätteen osalta. EU-12-maista siirretyn jätteen hyödyntämistä vuosina 2007–2009 oli vielä suurempi eli 85–89 prosenttia.

Yli 40 prosenttia EU-27-maista vuonna 2009 hyödynnettäväksi siirretystä vaarallisesta jätteestä oli peräisin Alankomaista. Muita jäsenvaltioita, joista hyödynnettäväksi siirretyn vaarallisen jätteen prosenttiosuudet ja kokonaismäärät olivat suuret, olivat Ranska, Belgia, Yhdistynyt kuningaskunta ja Italia.

Vuonna 2009 Kreikka, Bulgaria, Kypros, Italia ja Romania siirsivät vaarallista jätettä pääasiassa loppukäsiteltäväksi. Suurimmat määrät loppukäsiteltäväksi siirrettyä vaarallista jätettä tulivat Italiasta ja Alankomaista.

Selvästi suurin osa kaikista ilmoitetuista maasta pois suuntautuvista siirroista vuosina 2007–2009 suuntautui muihin EU:n jäsenvaltioihin. Kaikista ilmoitetuista EU-27-maista pois suuntautuvista jätteen siirroista 99 prosenttia suuntautui toiseen EU-27-maahan tai EFTA-maahan, ja yli 87 prosenttia pysyi EU-15-maissa. Vaikka suurin osa EU-12-maista pois siirretystä jätteestä päätyi muihin jäsenvaltioihin, vähäinen osuus siirrettiin myös OECD:n ulkopuolisiin maihin (7 % vuonna 2009, 11 % vuonna 2008 ja 0 % vuonna 2007). Kaikista EU-27-maista pois suuntautuvista vaarallisen jätteen siirroista 99 prosenttia suuntautui toiseen EU-27-maahan tai EFTA-maihin, ja yli 95 prosenttia pysyi EU-15-maiden alueella.

5. JÄTTEIDEN SIIRROT JÄSENVALTIOIHIN

Tämä jakso perustuu 20 jäsenvaltion toimittamiin kertomuksiin. Maat, jotka eivät toimittaneet vuosia 2007–2009 koskevaa kertomusta, olivat Kypros, Ranska, Kreikka, Irlanti, Malta, Portugal ja Romania.

EU-27-maihin vuonna 2009 siirretyn ilmoitetun jätteen kokonaismäärä oli noin 12,4 miljoonaa tonnia, josta noin 6,7 miljoonaa tonnia vaarallista jätettä. Jäsenvaltioihin siirretyn vaarallisen jätteen osalta on havaittavissa voimakas kasvusuuntaus vuoteen 2007 saakka. Vuosina 2001–2007 jäsenvaltioihin siirretyn vaarallisen jätteen määrä kasvoi 147 prosenttia. Useimmiten oli kyse EU:n sisäisistä jätteiden siirroista. Havaittu kasvu todennäköisesti selittyy sillä, että joissakin jäsenvaltioissa vaarallisen jätteen käsittelyyn on olemassa uudenaikaisia laitoksia, kun taas toisista jäsenvaltioista tällaiset laitokset puuttuvat.

Vuonna 2008 jäsenvaltioihin siirretyn vaarallisen jätteen määrä väheni, mutta vuonna 2009 se taas kasvoi. Vuoden 2009 osalta määrä on vähäisempi kuin vuonna 2007, mutta suurempi kuin vuonna 2006. Kokonaiskehitys on kaiken ilmoitetun jätteen osalta sama. Kaiken ilmoitetun jäsenvaltioihin siirretyn jätteen määrä kasvoi vuosina 2001–2007 72 prosenttia.

¹¹ Ilmaisulla ”jäsenvaltiosta siirretty” tarkoitetaan myös EU:n sisäisiä siirtoja. Suurin osa rajojen yli siirretystä jätteestä pysyy EU:n alueella.

Vuosina 2007–2009 suurin vaarallisen jätteen ”tuoja” oli Saksa (2,7 miljoonaa tonnia vuonna 2009) ja sitä seuraavat maat olivat Alankomaat, Belgia, Italia, Ranska ja Ruotsi. Myös tarkasteltaessa kaiken EU:n jäsenvaltioihin siirretyn vaarallisen ja muun ilmoitetun jätteen kokonaismäärää (7,6 miljoonaa tonnia vuonna 2009), Saksa on selvästi ensimmäisellä sijalla. Muita jäsenvaltioita, jotka ovat ”tuoneet” suuren kokonaismäärän vaarallista ja muuta ilmoitettua jätettä vuosina 2007–2009, ovat Italia, Alankomaat, Belgia, Ruotsi ja Ranska. Samoin kuin maasta siirrettyjen jätteiden osalta, EU-12-maiden merkitys on vähäisempi. Sinne siirretyn vaarallisen ja muun ilmoitetun jätteen määrä oli vain noin 2 prosenttia. Henkeä kohti laskettuna jäsenvaltiot, joihin suuntautui eniten jätteiden siirtoja vuosina 2007–2009, olivat Belgia, Alankomaat, Ruotsi ja Saksa. Tämä koski sekä vaarallisia että muita ilmoitettuja jätteitä.

Samoin kuin maasta siirrettyjen jätteiden osalta, ”Y1-Y18”-ryhmä muodostaa myös ”tuonnin” osalta suurimman jäteluokan. Tähän luokkaan kuului noin 29 prosenttia kaikesta ilmoitetusta jätteestä, joka siirrettiin EU-27-maihin vuonna 2009. ”Y19–Y45”-luokan osuus EU-27-maissa vuonna 2009 oli noin 12 prosenttia, ja muuta jätettä koskevan luokan (Y46–Y47) noin 5 prosenttia. Jakauma on hyvin samanlainen kaikkina viitevuosina 2007–2009.

Jätetyyppien luokittelussa ”luokittelematon” oli vuonna 2006 tavallisin luokka. Siihen kuului 36 prosenttia kaikista Euroopan unioniin tehdyistä siirroista. Vuonna 2007 ”luokittelemattoman” jätteen osuus oli 22 prosenttia ja vuonna 2009 vain 13 prosenttia. Luokittelematonta jätettä siirrettiin vuonna 2009 Saksaan, Ruotsiin, Ranskaan ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Suuria jätemääriä (3,2 miljoonaa tonnia vuonna 2009) siirrettiin Saksaan luokittelulla ”EU-WSR tai kansallinen vaaraton jäte”. Itävalta raportoi vuosina 2009 ja 2008 ilmoitetun vaarattoman jätteen ”tuonnista” (noin 142 000 tonnia vuonna 2009 ja 96 000 tonnia vuonna 2008). Italia raportoi vuosina 2007 ja 2009 suurta määrää koskevasta ”vaaralliseksi, maan mukaan eriteltyksi” luokitellun jätteen ”tuonnista” (noin 295 000 tonnia vuonna 2007 ja 705 000 tonnia vuonna 2009).

Suuri osa jäsenvaltioihin siirretystä jätteestä hyödynnettiin. Viime vuosina hyödyntämisaste on kuitenkin laskenut. Kun vuonna 2004 EU-27-maihin siirretystä jätteestä hyödynnettiin 84 prosenttia, vuonna 2009 hyödyntämisaste oli vain 70 prosenttia. Vastaava suuntaus on havaittavissa myös EU-15-maiden osalta.

Jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja sen osalta, kuinka suuri prosentti jätteistä hyödynnetään tai loppukäsitellään. Vuosina 2008–2009 yli 40 prosenttia seuraaviin jäsenvaltioihin siirretystä jätteestä loppukäsiteltiin: Itävalta, Tanska, Saksa ja Espanja. Saksa (1,5 miljoonaa tonnia), Alankomaat (135 000 tonnia) ja Ranska (102 000 tonnia) raportoivat suurimmat määrät jätettä, joka ”tuotiin” loppukäsiteltäväksi vuonna 2009.

Suurin osa vuosina 2007–2009 jäsenvaltioihin siirretystä vaarallisesta ja muusta ilmoitetusta jätteestä oli peräisin muista jäsenvaltioista. Yli 97 prosenttia ilmoitetusta jäsenvaltioihin siirretystä jätteestä oli peräisin muista jäsenvaltioista tai EFTA-maista, ja yli 84 prosenttia oli peräisin EU-15-maista. Vaarallisen jätteen osalta 96 prosenttia tuli muista jäsenvaltioista tai EFTA-maista ja yli 80 prosenttia EU-15-maista. OECD:n ulkopuolisista maista tulevan jätteen osuus oli äärimmäisen pieni sekä vaarallisen jätteen että kaiken ilmoitetun jätteen osalta.

6. LAITTOMAT SIIRROT, TARKASTUKSET JA TÄYTÄNTÖÖNPANOTOIMET

Useimmat jäsenvaltiot totesivat, että jätteiden laittomia siirtoja oli esiintynyt vuosina 2007–2009. Muutamat jäsenvaltiot raportoivat suuresta määrästä tapauksia, kun taas toiset mainitsivat vain muutaman tai eivät yhtään tapausta. Suurimman määrän tapauksia raportoivat Saksa, Alankomaat, Belgia, Yhdistynyt kuningaskunta ja Itävalta (jotka edustivat yli 70 % vuosina 2007–2009 raportoiduista tapauksista).

Vuoden 2009 osalta jäsenvaltiot raportoivat noin 400 tapausta, joissa jätettä siirrettiin laittomasti. Osasta tapauksia on todennäköisesti raportoitu kahdesti, kun sekä määrämaa että lähettäjämaa ovat raportoineet niistä. Vuonna 2009 noin puolet jäsenvaltioiden raportoimista laittomista siirroista tapahtui jäsenvaltioiden välillä, kun taas toisessa puolikkaassa oli kyse siirroista EU:hun tai pois EU:sta. On kuitenkin pidettävä mielessä, että laittomien siirtojen kokonaisuus on todellisuudessa huomattavasti raportoitua määrää suurempi. Esimerkiksi raportointijakson (2007-2009) jälkeen toteutetuissa IMPEL–TFS-verkon yhteisissä täytäntöönpanotoimissa havaittiin, että yli 20 prosenttia EU:n jätesiiroista ei ollut asetuksen (EY) N:o 1013/2006¹² mukaisia.

Tavallisimmat syyt siirron laittomuudelle olivat, että niiden suorittamisesta ei ollut ilmoitettu asiasta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle tai ne olivat asetuksessa (EY) N:o 1013/2006 asetetun siirtoa koskevan kiellon vastaisia. Tällaisessa tilanteessa tyypillisesti toteutettuja toimenpiteitä olivat jätteen palauttaminen alkuperämaahan ja sakon määrittäminen.

Jäsenvaltioiden laittomien siirtojen havaitsemiseksi toteuttamia toimenpiteitä olivat muun muassa säännölliset rajatarkastukset ja jätteitä tuottavien tai käsittelevien laitosten säännöllinen valvonta. Lisäksi rajatylittäviä siirtoja, jätteitä tuottavia tai käsitteleviä laitoksia ja kansallisia teitä valvottiin pistokokein. Useimmat jäsenvaltiot antoivat myös yksityiskohtaisia tietoja jätesiiroihin kohdistuneiden pistokokeiden määrästä, niihin liittyvästä hyödyntämisestä tai loppukäsittelystä ja näissä kokeissa havaittujen laittomien siirtojen määrästä. EU:ssa suoritettujen tarkastusten ja pistokokeiden määrä vaihtelee paljon jäsenvaltioiden välillä. Puola suoritti vuonna 2009 vaarallisen jätteen osalta noin 40 pistokoetta kutakin maahan siirrettyä 1000 tonnia kohti ja noudatti näin pistokokeiden suhteen parhaita käytäntöjä. Useimpien jäsenvaltioiden osalta viitearvo on vähintään kymmenkertaisesti tätä matalampi.

7. YLEISIÄ PÄATELMIÄ TÄYTÄNTÖÖNPANON TILASTA

Kertomukset

Vuosien 2007–2009 osalta sekä Baselin yleissopimuksen mukaisen että komission kyselylomakkeeseen saatu vastausaste oli lähes 100 prosenttia. Suurin osa jäsenvaltioista ei kuitenkaan jättänyt kertomuksia ajallaan. Muutama Baselin yleissopimuksen mukainen kertomus vastaanotettiin 15. heinäkuuta 2011 asetetun määräajan jälkeen, eikä niitä tästä syystä voitu ottaa huomioon kvantitatiivisten tietojen analysoinnissa. Yleisesti ottaen jäsenvaltiot toimittivat riittävästi tietoja jätteen siirroista sekä asiaa koskevista hallinnollisista kysymyksistä, kansallisista säännöksistä ja politiikoista.

¹² Yksityiskohtainen kertomus on luettavissa osoitteessa <http://impel.eu/projects/enforcement-actions-ii>.

Tietojen laatu

Esiintyi paljon tapauksia, joissa lähettäjämaan raportoimat tiedot poikkesivat määrämaan raportoimista tiedoista. Vuonna 2009 vaarallisen jätteen ”tuonnin” ja ”viennin” välinen ero EU:n jäsenvaltioissa oli noin 27 prosenttia. ”Vientiä” oli enemmän kuin tuontia. Samana vuonna muun ilmoitetun jätteen ”tuonnin” ja ”viennin” välinen ero EU:n jäsenvaltioissa oli noin 36 prosenttia. Tässä tapauksessa ”tuontia” oli enemmän kuin ”vientiä”.

Jäteluokittelu

Avointa raportointia häiritsee se, että tietyiltä vaarallisilta jätetyypeiltä puuttuvat asianmukaiset Baselin yleissopimuksen mukaiset koodit. Tilanne on kuitenkin parantunut sen myötä, että maat pystyvät käyttämään Euroopan jäteluettelon (ELW)¹³ koodeja. Raportoinnin yhdenmukaistamiseksi jäsenvaltioita kannustetaan voimakkaasti myös sisällyttämään kertomuksiinsa ELW-koodit. Lisäksi johdonmukaisella ELW-koodien käytöllä parannettaisiin raportointia sellaisesta vaarattomasta jätteestä, johon ei sovelleta luokkia Y46–Y47 tai erityisiä Baselin sopimuksen mukaisia koodeja ja jonka vienti edellyttää asetuksen (EY) N:o 1013/2006 mukaista kirjallista ennakoilmoitus- ja -hyväksyntämenettelyä.

Jätteiden tuottaminen

EU-27-maissa tuotettiin vuonna 2009 noin 77 miljoonaa tonnia vaarallista jätettä. Tällä alueella tuotettu vaarallisen jätteen kokonaismäärä kasvoi vuosina 2000–2008 46 prosenttia. Vuonna 2009 tuotettu vaarallisen jätteen määrä on hieman vähäisempi kuin vuonna 2008.

Jätteiden siirrot

Vuosina 2007–2009 EU:n jäsenvaltioista siirretyn ilmoitetun jätteen kokonaismäärä oli noin 33,1 miljoonaa tonnia, josta noin 22,9 miljoonaa tonnia oli vaarallista jätettä. Kaikista EU-27-maista pois suuntautuvista vaarallisen jätteen siirroista 99 prosenttia kohdistui toiseen EU-27-maahan tai EFTA-maihin, ja yli 95 prosenttia pysyi EU-15-maiden alueella.

Vuosina 2007–2009 EU:n jäsenvaltioihin siirretyn ilmoitetun jätteen kokonaismäärä oli noin 37 miljoonaa tonnia, josta noin 20,5 miljoonaa tonnia oli vaarallista jätettä. Vaarallisen jätteen osalta 96 prosenttia tuli muista jäsenvaltioista tai EFTA-maista ja yli 80 prosenttia EU-15-maista.

Laittomat siirrot

Jäsenvaltiot raportoivat vuonna 2009 noin 400 laittomasta siirrosta, mutta tällaisten tapausten kokonaismäärän uskotaan olevan todellisuudessa huomattavasti suurempi. Vuoden 2009 osalta noin puolet raportoiduista laittomista siirroista tapahtui jäsenvaltioiden välillä, kun taas toisessa puolikkaassa oli kyse siirroista EU:hun tai EU:sta pois. EU:ssa suoritettujen tarkastusten ja pistostarkastusten määrä vaihtelee paljon jäsenvaltion mukaan.

¹³ Direktiivin 2000/532/EY (EUVL L 226, 6.9.2000, s. 3) liitteessä luetellut jätteet.

8. SEURAAVAKSI

Komissio toteutti 25. tammikuuta–12. huhtikuuta 2011 sidosryhmien julkisen kuulemisen tavoista, joilla asetuksen mukaisia tarkastuksia ja täytäntöönpanoa voidaan tehostaa¹⁴. Suuri enemmistö (89 %) sidosryhmistä kannatti tarkastusta koskevien vaatimusten kiristämistä uudessa EU:n lainsäädännössä. Ehdotetut ratkaisut koskivat esimerkiksi tarkastusten suunnittelua, rekisteröintivaiheessa tehtäviä tarkastuksia, virkamiesten koulutusta ja toiminnanharjoittajan velvollisuutta esittää näyttöä tietyissä tapauksissa, joissa on epäilyksiä asetuksen kiertämisestä. Komissio tekee parhaillaan arviointia mahdollisten tulevien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista.

¹⁴ *Sinun äänesi Euroopassa – verkkosivusto:* http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_fi.htm,
<http://ec.europa.eu/environment/waste/shipments/news.htm>.